

Motion

1975/76: 2544

av herr Sjönell m. fl.

med anledning av propositionen 1975/76:206 om åtgärder för be-
klädnadsindustrin

Teko-branschen i Sverige har i olika omgångar under 1950- och 1960-talen drabbats av kriser. Problemen har fortsatt och skärpts under 1970-talet. Att konfektionsindustrin är en "krisbransch", framstår klart om man jämför sysselsättningsutvecklingen i branschen under senare år med utvecklingen inom industrin som helhet. Mellan åren 1965 och 1970 minskade antalet anställda i branschen från 46 350 till 33 850 eller med 6 procent per år. Motsvarande siffra för hela industrin var under samma period 0,4 % per år. Vid utgången av år 1974 beräknas ytterligare ca 9 500 arbetstillfällen ha försvunnit i branschen. Branschen står i princip inför hotet att utplånas, om inte kraftfulla motåtgärder i olika former sätts in. Sveriges självförsörjningsgrad beträffande konfektionsvaror har aldrig tidigare varit så låg som för närvarande.

De regionala och lokala verkningarna av nedläggningarna blir ofta svåra. Den friställda, i huvudsak kvinnliga, arbetskraften har ofta stora svårigheter att få nya arbeten. Både skol- och tekoindustrin har varit, och är fortfarande, koncentrerade till vissa regioner. Som exempel kan nämnas att tekoindustrin år 1974 svarade för ca 60 % av de totalt 20 000 arbetstillfällena inom tillverkningsindustrin i Borås kommun.

Trots att konfektionsbranschen från sysselsättningssynpunkt är en relativt liten industribransch i många län, kan ändå den lokala betydelsen vara stor. Som exempel kan nämnas Kronobergs län, där branschens andel av den totala industrisysselsättningen endast är ca 4 %, men där de kvinnliga anställda i många kommuner till 80-90 % sysselsätts inom konfektionsbranschen. Det gäller t. ex. Ljungby, Markaryd, Alvesta m. fl. kommuner i Kronobergs län.

Regeringens förslag

Regeringens förslag innebär ett rationaliseringsprogram för konfektionsindustrin under två år. Förslaget gäller dels ett direkt stöd i form av avskrivningslån om 20 milj. kr. per år. Dessutom föreslås att bidragen till konsultundersökningar i omställningsfrämjande syfte ökas med 5 milj. kr. årligen under två år. Styrelsen för teknisk utveckling föreslås disponera 4 milj. kr. under en tvåårsperiod för stöd till teknisk utveckling inom konfektionsindustrin. Slutligen föreslås att strukturgarantierna höjs med 25 milj. kr., och dessa kommer därmed att uppgå till totalt 125 milj. kr.

Förutom dessa åtgärder ges Överstyrelsen för ekonomiskt försvar möjlighet att träffa avtal med företag inom skoindustrin och den grundtextila bomullsindustrin om stöd för bibehållande av viss för landet från försörjningssynpunkt viktig produktion. Medel om 12 milj. kr. för s. k. villkorliga försörjningsberedskapslån till främst skoindustrin föreslås för budgetåret 1976/77. När det gäller kamgarn och kardgarn som produceras vid spinneriet vid Stigex AB föreslås 12,5 milj. kr. under en femårsperiod.

Generella sysselsättningsinsatser

Regeringen har i propositionen 1975/76:106 valt att selektivt stödja branschen. Således stilles än en gång, och starkare än tidigare, kravet på samverkan och samgående mellan företag som villkor för stöd till investeringar. Mot bakgrund av erfarenheterna av det sedan 1971 utgivna Teko-stödet är detta nästan oförståeligt. En betydande mängd samverkansprojekt initierades vid detta tillfälle, varav åtskilliga inom mindre industri. Något bestående resultat av dessa projekt, i vilka företagen också nedlade betydande kostnader, har inte kunnat påvisas. I stället torde, i varje fall inom den mindre industrin, numera finnas en välgrundad misstro mot samverkan i de former regeringen nu föreslår. Det är därför tvivelaktigt om mindre industri över huvud taget kommer att ens överväga att utnyttja någon del av stödet. Större industrier har bättre förutsättningar än mindre företag att skriva väl tillrättalagda ansökningshandlingar till statens industriverk (SIND). Har då SIND den överblick över branschen som ett verkningsfullt selektivt stöd förutsätter? I varje fall när det gäller att utnyttja smådriftsfördelarna i branschen synes SIND härvid starkt handikappat. Frågan är om ett selektivt stöd utan hänsynstagande härtill inte kan vara branschen mer till skada än till nytta. Åtskilliga exempel på detta kan påvisas i den gångna tekostödsperioden.

Regeringen har inriktat strukturstödet till att utnyttjas för att stödja ett planmässigt överförande av resurser från tekoindustrin till andra produktområden. Vi har tidigare ställt oss skeptiska till övertron på fusioneringar som räddningsåtgärd vid företagssvårigheter och en styrning till förmån för storföretagsstruktur. Vi motsätter oss också en förändring av strukturstödet som förutsätter en fortsatt minskning av sysselsättningen inom tekoindustrin. Vi kan inte godta denna utgångspunkt och anser att åtgärder bör vidtas för att hindra en sådan utveckling. Vi avvisar därmed denna inriktning av strukturstödet.

Arbetsgivareavgift – sysselsättningsstöd

Löneskatten har haft särskilt negativ betydelse för konfektionsindustrin. De upprepade höjningarna av löneskatten har i förening med det ökade uttaget av socialförsäkringsavgifter lett till minskad löneutbetalningsförmåga

och en från företagens synpunkt kraftig fördyring av användningen av arbetskraft. De arbetskraftsintensiva företagen och branscherna har på så sätt försatts i en allt sämre situation. Företagen har genom skattepolitiken stimulerats eller tvingats att vidta personalbesparingar. Investeringarna har i allt högre utsträckning kommit att inriktas på denna typ av rationaliseringar. Motiven för att företa direkta expansionsinvesteringar har däremot försvagats. Uttag av skatt måste ske efter företagens bärkraft. Det är en förutsättning för att de anställda skall känna trygghet i arbetet och för att åstadkomma arbete åt alla. Egenavgifternas inverkan på de mindre företagens villkor måste särskilt analyseras. En väg är att differentiera löneskatten. Lättnader för de små och arbetskraftsintensiva företagen skulle också förbättra förutsättningarna att öka den totala sysselsättningen i landet. En annan möjlighet är att ta ut företagens skatter och avgifter efter annan beräkningsgrund än lönesumman. Uttaget kan då på ett bättre sätt anpassas till de enskilda företagens bärkraft eller till användningen av andra produktionsmedel än arbetskraft. Av företagens totala skatter bör en större del läggas på energi och ändliga råvaror.

Även avgifterna till socialförsäkringarna kan utformas, så att de stimulerar till ökad sysselsättning. I detta syfte bör t. ex. uttaget av ATP-avgift omfördelas, så att avgiften inte belastas den äldre arbetskraften. Företagen skulle därmed stimuleras att både bibehålla och nyanställa äldre arbetskraft.

Löneskatten bör också utnyttjas som konjunkturpolitiskt instrument för att möjliggöra en jämnare sysselsättningsutveckling.

När det gäller att stödja en hel bransch anser vi att ett generellt sysselsättningsstöd borde övervägas. Det borde kunna vara av samma storleksordning som den allmänna arbetsgivaravgiften. För beklädnadsindustrin skulle därmed ca 80 milj. kr. kunna tillföras i form av direkt bidrag. Vi anser att en sådan lösning med ett generellt sysselsättningsstöd bör utredas.

Försörjningsberedskapslån

För skoindustrins del har därvid som den främsta stödinsatsen föreslagits införandet av s. k. villkorliga försörjningsberedskapslån. Syftet med dessa lån skall vara att möjliggöra upprätthållande av för försörjningsberedskapen viktig skoproduktion under den tid som det nyligen igångsatta utredningsarbetet beträffande skoindustrins framtida struktur pågår samt under de förhandlingar med företagen som kan bli aktuella när utredningsresultaten föreligger. Lånen, som föreslås bli ränte- och amorteringsfria, skall vara grundade på det offertförfarande som hittills endast kunnat komma i fråga visavi Statsföretag AB men som enligt förslag i proposition 1975/76:152 i fortsättningen även skall kunna användas när det gäller privata företag.

Så som propositionen 1975/76:206 formulerats skall två huvudvillkor vara uppfyllda för att försörjningsberedskapslån skall kunna utgå till ett företag. För det första skall företaget ha hamnat i en så svår situation att en avveckling

eller stark nedskärning av produktionen framstår som nödvändig. För det andra skall företaget bedömas behöva ingå i en framtida omstrukturerad skoindustri.

Det är uppenbart att så länge resultaten av det pågående utredningsarbetet inte föreligger och några förhandlingar baserade härpå inte har förts kan vi inte veta hur skoindustrins framtida struktur bör eller kommer att se ut. Vi har därmed inte heller några kriterier som gör det möjligt att bedöma om vissa företag skall anses böra ingå i den framtida strukturen och andra inte. Vad vi däremot vet är att den svenska produktionen av läderskor i dag ligger betydligt under den nivå som från försörjningsberedskapssynpunkt bedömts som nödvändig att upprätthålla. Vi har således inte råd att förlora ytterligare kapacitet. Mot denna bakgrund anser vi det rimligt att alla läderskottillverkande företag, i avvaktan på ett program för skoindustrins strukturella omdaning, skall ha möjlighet att erhålla ifrågavarande lån.

Vi anser också att det skulle vara olyckligt om endast sådana företag som står inför ett akut nedläggningshot skulle kunna få försörjningsberedskapslån. En sådan begränsning skulle med största sannolikhet försvåra skapandet av mer konkurrenskraftiga företag genom en strukturell omdaning av skoindustrin. En väsentlig förutsättning för att lyckas härmed är att man har något så när stabila företag att bygga på. Därför är det lika angeläget att så långt möjligt bevara lönsamheten i de företag som fortfarande uppvisar sådan som att rädda nedläggningshotad produktionskapacitet. Vi föreslår därför att försörjningsberedskapslån skall kunna lämnas även till företag som inte befinner sig i akuta svårigheter.

En vidare tillämpning av försörjningsberedskapslånen enligt dessa riktlinjer förutsätter större anslag än som föreslagits i regeringens proposition. Vår bedömning är att totalt 38 milj. kr. behöver ställas till förfogande under de två kommande budgetåren.

Upphandling

Ytterligare möjligheter till offentlig upphandling bör övervägas. Under hösten 1975 framförde vi förslag i riksdagen om lageruppbbyggnad i enlighet med ett förslag av Överstyrelsen för ekonomiskt försvar. Det gällde räntefria lån för en lageruppbbyggnad om 70 milj. kr.

Vi vill även nu betona möjligheterna att ytterligare utnyttja offentlig upphandling av inhemska produkter för att stödja konfektionsbranschen. Detta skulle också kunna innebära ett mer generellt stöd till konfektionsindustrin. Försvaret borde uteslutande kunna köpa textila produkter som producerats i Sverige. Är det erforderligt med ändringar i nuvarande upphandlingsförfordningar anser vi att en sådan ändring bör komma till stånd, så att försvaret har möjlighet att uteslutande köpa inhemskt producerade textila produkter.

I samband med principen för upphandling och stöd av försörjningsskal vill vi också betona värdet av att inte uppmärksamheten enbart riktas på

bomullsindustrin utan att även ylleproduktionen ges stöd.

Med hänvisning till det anförda hemställer vi

att riksdagen vid sin behandling av proposition 1975/76:206 om åtgärder för beklädnadsindustrin beslutar

1. att uttala att målet för de näringspolitiska insatserna på beklädnadsområdet bör vara att avvärja fortsatt nedgång i selsättningen,
2. att uttala att rationaliseringsprogrammet samt strukturgarantierna för beklädnadsområdet får en sådan inriktning att samgående och samverkan mellan företag inte blir ett krav för att erhålla stödåtgärder i enlighet med vad som anförts i motionen,
3. att uttala att den statliga upphandlingen på konfektionsområdet uteslutande bör gälla inhemskt producerade textila produkter i enlighet med vad som anförts i motionen,
4. att hos regeringen anhålla om en utredning med generellt selsättningsstöd i form av bidrag i enlighet med vad som anförts i motionen,
5. att till *försörjningsberedskapslån* för budgetåret 1976/77 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 7 000 000 kr. förhöjt investeringsanslag på 19 000 000 kr.

Stockholm den 5 maj 1976

BENGT SJÖNELL (c)

FRITZ BÖRJESSON (c)

i Glömminge

KARL-A. PETERSSON (c)

i Ronneby

ERIK JOHANSSON (c)

i Hållsta

ARNE PERSSON (c)

i Heden

INGEGÄRD OSKARSSON (c)

BIRGITTA HAMBRAEUS (c)

MAJ PEHRSSON (c)